

18. Mikhailov B., Tupitsyn, M. & Schwarzenbach, A. (1998). Unfinished dissertation, Zürich: Scalo Verlag Ac, 220 p. [in eng].
19. Mironenko V. (2017). Ukrainian Erotic Photography. Rare: O. Kostirko, A. Kurmaz, V. Marushchenko, V. Mironenko. Kyiv : OSNOVY PUBLISHING. 190 p. [in eng].
20. Misiano V. und Peschler, E. (Hrsg.) (1988). Die zeitgenössische Photographie in der Sowjetunion – Reportagen sozialer Wirklichkeit. Edition Stemmler Verlag. 224 p. [in ger & in eng].
21. Pavlova T. V. (2018). Avant-garde in the fine arts of the twentieth-century Kharkiv. Doctor Thesis. Lviv [in ukr].
22. Pavlova T. V. (2007). Photographic art in the Artistic culture of Kharkiv in the last third of the 20th Century (on the Material of the landscape genre). PhD Dissertation. Kharkiv [in ukr].
23. Tronsky I. M. (1988). History of ancient literature. M.: Higher school. 465 p.
24. Weisman A. D. (1991). Greek-Russian Dictionary. Reprint V ed. 1899 M. : Greek-Latin Cabinet of Yu. Shichalin. 1370 p.

UDK: 061.2(47+57):77.026.42:929

RECEPTION OF THE SATYR PLAY (DRAMA) IN THE ARTISTIC CREATIVITY OF BORIS MIKHAILOV
Natalia Chekh – Chief of Cultural Activities Promotion Institute, NGO, Odesa, Ukraine

The aim of this research is to substantiate the influence of the ancient Greek Satyr play (drama) on the formation of the system of artistic images in the work of the Ukrainian artist Boris Mikhailov (born August 25, 1938, Kharkiv) and to identify the forms of mimesis used by the artist in his artistic activities from a historical perspective. The methods of historical-cultural and comparative analysis, along with hermeneutics, made it possible to identify and interpret selected works of B. Mikhailov, considering certain provisions of The Poetics by Aristotle (384–322 B.C.E.). Elements of the ancient Satyr play are evident in numerous works by B. Mikhailov. The artist, his relatives, friends, and others appear in photographic series, exhibitions, and publishing projects as characters engaged in playful activities. Mimic play involving unusual clothing, imitations of Dionysus (Bacchus), Silenos, Satyrs, Pan, and other mythological figures is a significant form of play activity in Mikhailov's work.

Ancient Greek mythological, Christianized religious, and everyday motifs in the artist's work are imbued with ambivalent grotesque-carnival laughter. This research clarifies the typology of artistic genres in the works of B. Mikhailov and his collaborators. Social dramas (or comedies, in the ancient definition) by B. Mikhailov imitate ritual plays of antiquity, where the artist creates parody doubles of symbols from world culture. 'The Social Play' by B. Mikhailov—encompassing satirical social dramas and everyday mimic plays—has been produced using photographic material. The artist focuses on the existential challenges of the Post-Soviet individual in the 1990 s and 2000 s. He poses a philosophical question: can humans overcome their fear of the world (external circumstances and the transcendent)?

Mikhailov's «phallic songs» and «dancing» reference fertility festivals, while his «wedding songs» oscillate between chaste «girlish laughter» regret, crying, and «funeral songs». The results of this research expand our understanding of the forms of mimesis and the system of images in Mikhailov's play activities. These insights contribute to the scholarly exploration of play as a critical aspect of artistic creativity.

Key words: play, play activity, mimesis, parody, Satyr play, Carnival Culture of Laughter, «I am not Me», «Wenn ich ein Deutscher wäre», «Case History», «Maquette Braunschweig», Boris Mikhailov, Vita Mikhailova, Sergey Bratkov, Sergey Solonsky, Fast Reactions Group, photo-based art.

Надійшла до редакції 3.11.2024 р.

УДК 791-51:[070:316.7](477) «20»

**ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ОБРАЗУ ГЕРОЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ :
СТАН НАУКОВОГО РОЗРОБЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ**

Альона Тимошенко – аспірантка кафедри етики, естетики та культурології,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Київ,
<https://orcid.org/0009-0003-1501-9476>
DOI: [https://doi.org/
timoshenkoalyona@gmail.com](https://doi.org/timoshenkoalyona@gmail.com)

Стаття присвячена аналізу стану наукового розроблення проблеми візуалізації образу героя в сучасній українській культурі. З'ясовано, що попри сталий інтерес серед українських авторів до цієї проблематики впродовж останніх десяти років, вона і досі потребує поглибленого та комплексного аналізу. Доведено, що дослідження тривають і увагу вчених привертають різні аспекти зазначеної проблематики: методи та технології візуалізації героїчних образів; типології останніх; вплив історичних й соціокультурних факторів на візуальні практики, пов'язані з репрезентацією пантеону українських героїв; динаміка підходів до вибору, як українських героїв та їхніх типажів, так і до способів їхньої візуалізації.

Ключові слова: сучасна українська культура, образ героя, візуалізація, культурологічний дискурс, національна свідомість, культурна ідентичність.

Постановка проблеми. В сучасному світі візуальні практики, такі як кіно, телебачення, музеї, виставки тощо, мають значний вплив на формування культурної свідомості та національної ідентичності українців. Вони створюють образи героїв, які впливають на формування суспільної свідомості та культурного контексту. Образи героїв, їхні візуальні презентації та трансформації стають важливими елементами культурної ідентичності й сприйняття суспільства. Разом із тим, українська культура переживає активний процес трансформації та модернізації під впливом російсько-української війни, міграції, глобалізації, що супроводжується зміною уявлень про героїв та їх образи. Питання про те, які цінності, ідеали та стереотипи відображаються у візуальних практиках, є актуальними для розуміння сучасної української культури та її місця у світовому процесі. Дослідження трансформації образу героя у візуальних практиках може допомогти виробити новітні підходи до кінематографу, літератури, діджитал- та медіа-арту. Аналізуючи зміни у візуальному представленні героїв, можна виявити нові тенденції, стилі та методи, що мають значення для розвитку самого мистецтва та культури. У зв'язку з цим, дослідження трансформації образу героя у візуальних практиках у контексті сучасної української культури є актуальним й важливим зокрема для культурологів, мистецтвознавців, кінематографістів та інших спеціалістів.

Огляд останніх публікацій. Праць українських авторів, які б аналізували безпосередньо стан наукового розроблення проблеми візуалізації образу героя в українській культурі, наразі немає. Однак є дотичні за своїм характером роботи, що допомагають прояснити цей аспект, пов'язаний з теоретико-методологічними засадами дослідження. Так, варто відзначити праці Ю. Марційчук [9-10], в яких авторка окреслює сучасний дослідницький контекст процесів візуалізації в культурі та зрештою здійснює комплексний аналіз цієї проблеми на матеріалі української культури. Праці О. Павлової «Візуальна культура як поле ліквідності модерну» [11] та «Візуальна культура та повсякденність доби Постмодерну» [12] транслують ідею візуальної культури як «історично необхідного предметного поля», що, де «візуальне є не просто домінантою нового типу онтології, а стає реальністю в цілому» [12; 30]. Також важливою в теоретико-методологічному плані є монографія В. Соломатової [15], в якій вона здійснює огляд ключових питань візуальності в межах соціокультурних практик, а також розглядає їхній вплив на еволюцію сучасної технічної візуальної культури. Що стосується тем героя та героїчного, то варто відзначити статті Б. Соколової [14], в якій вона аналізує героїзм у предметному колі філософсько-культурологічних концепцій, та О. Газізової [2], що акцентує увагу на позитивних державних практиках вшанування героїв в сучасному українському суспільстві як необхідній складовій збереження національної спільноти.

Мета статті – виявлення стану наукового розроблення проблеми візуалізації образу героя в сучасній українській культурі.

Виклад дослідницького матеріалу. Характеризуючи образ сучасного героя на матеріалі українського актуального мистецтва, О. Ліщинська [7] зокрема звертається й до візуальних інтерпретацій цього образу, зазначаючи про широку панораму репрезентації тематики культурного героя та героїзму. Коли йдеться про оборонця, захисника чи героя-завойовника, то цей тип осмислюється, за термінологією С. Кримського, як «вертикальний інформаційно-енергетичний конструкт». Найперше, що варто відзначити, так це образи козаків, що підкреслюють своєчасність теми героїзму в нинішньому культурному просторі. Тут можна згадати і про звернення до героїчного образу гетьмана І. Мазепи (Ю. Ілленко зняв художній фільм «Молитва за гетьмана Мазепу», щорічно проходить фестиваль «Мазепа-фест», С. Якутович присвятив графічну серію «Мазепіана» тощо); збірного образу козака Мамаю як знакової системи нашої культури, універсального втілення національного ідеалу (історико-культурологічний фестиваль «Мамайфест» у Кам'янському, фільм «Мамай» (режисер О. Санін) 2003 р., художня виставка «Козак Мамай – таємничий дух козацтва» у 2011 р. у Вінниці, відкриття у 2015 р. в День Незалежності України пам'ятник Козаку Мамаю в м. Краматорську); збірного образу героя-захисника Енея у легендарному творі І. Котляревського (відкриття виставки «Проект Енеїда», присвячену візуальному осмисленню поетичного, текстуального горизонту безсмертного твору І. Котляревського, де образ Енея представлений широкою амплітудою художніх інтерпретацій: роботи Г. Нарбута, М. Левицького, А. Базилевича, П. Мартиновича та ін.). Також авторка пише про візуальні репрезентації образів воїнів антитерористичної операції та героїв Революції гідності, завдяки яким останні міфологізуються, набувають ідеальних рис. У цьому ключі варто згадати про арт-цикли «Baptized in Fire» («Хрещені вогнем»), «Хрещені вогнем. У полум'ї», «Громовержці» М. Дяченка, серія «Протистояння» В. Слєпченка). Окрім мегапостатей й творців національно-культурного коду (Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка) О. Ліщинська також указує на С. Параджанова, творчий спадок якого актуалізовано в кількох масштабних візуальних проєктах («Тіні забутих предків. Виставка», «Фестиваль Параджанова на Левандівці» у Львові) та героя-сучасника – лицаря, митця, а також людини, яка перебуває в пошуках своєї сутності, ідентичності, місця у світі (твори В. Сидоренка, зокрема представлені на виставці Superhero (2016 р., Київ)).

Д. Воронік у статті «Конструювання образу героя в українському кіно періоду незалежності» [1] намагається виявити основні тенденції конструювання цього образу та приходять до висновку, що з оголошенням незалежності виникла потреба сформувавши героїчні образи в масовому кінематографі, а серед основних тенденцій автор виокремлює наступні: героїзація антирадянських історичних діячів (приміром, представників ОУН та УПА); романтизація традиційного міфу – козацького, де головною фігурою залишався Б. Хмельницький як борець проти колоніальних зазіхань сусідів; героїзація сучасних українських воєнків особливо після 2014 р., яких об'єднує головна особливість – вироблення свого дискурсу під час подолання колоніального, а також патріотизм. «У той же час, ця тенденція характеризується синтетичністю, оскільки вона включає в себе і елементи козацького міфу (адже сучасні бійці показані також, як своєрідний «колективний герой» з характерною для зображення козацтва романтичністю та братерством) і елементи антиколоніального (різниця лише в тому, що місце антагоністично налаштованої радянської системи зайняла російська агресія та культура) змісту» [1; 77].

Не менш цікавою є робота Л. Підкуймухи, яка розглядає образ війни на Донбасі в документалістиці на матеріалі фільмів режисерської групи ВАВИЛОН'13, де основну увагу зосереджує на аналізі «друга/ворога» та «свого/ чужого» в колі військовослужбовців, характерах переселенців й волонтерів як невід'ємних учасників бойових дій, а також прагне з'ясувати роль візуальних образів і кліше у формуванні образу війни. На її думку, у свої документальних історіях група ВАВИЛОН'13, відображаючи колізії воєнних дій, зосереджується на конфлікті цінностей, в рамках якого моральні й аморальні, сильні, мужні і слабкі та нещасні персонажі виступають антагоністами, а ця опозиція базується насамперед на розрізненні моральних якостей героїв. «Отже, з одного боку, режисери змальовують негативний образ війни (смерть, лихоліття, людські страждання), а з іншого – мають героїчну спрямованість (популяризують загальнолюдські цінності, подають приклади індивідуального героїзму як серед військовослужбовців, так і цивільного населення). У такий спосіб документальне кіно в сучасних українських реаліях є не лише видом мистецтва, а й своєрідною зброєю на інформаційному фронті, інструментом для виховання прийдешнього покоління» [13; 640].

Вивченню репрезентації концепту героїки та героїчного в інформаційній культурі та з огляду на актуалізацію звернення до етнокультурних цінностей присвячує свою статтю Ж. Денисюк [6]. На основі аналітичного, семіотичного та культурологічного методів дослідниця розглядає концепт героїки сучасної культури у тісному взаємозв'язку з етнокультурними цінностями і приходять до висновку, що впродовж останніх років (публікація датована 2019 р.) соціальна аксіосфера зазнала суттєвих трансформацій, які супроводжувалися зростанням ролі демократизму, патріотизму, національної свідомості, активізацією захисних і регулятивних функцій етнокультурних цінностей, що знайшло вияв у пошуку нових героїв та актуалізації концепту героїчного як репрезентації суспільством потреби в осмисленні соціокультурних реалій. Так, звернення до етнокультурної аксіологічної матриці на рівні візуальних практик супроводжувалося, приміром, тим, що образ Т. Шевченка втілено у візуально-графічних «фотожабах» у синтезі з портретом кубинського революціонера Ернесто Че Гевари, де прізвище поета писалося як «ШевЧЕНко». Також Кобзар поставав у образі рок-музиканта та бійця української армії з автоматом. Або ж, згадує Ж. Денисюк, на рівні численних мемів і картинок-«фотожаб» набуває поширення козацька атрибутика (започаткований у 2013 р. паблік «Козацький цитатник»), чи появу збірної назви «кіборгів», якою стали іменувати українських воїнів-захисників Донецького аеропорту і яка закріпилася у медіа-середовищі, що породило відповідні меми як джерело творення постфольклору, пов'язані із концептами мужності і героїзму.

Образ сучасного українського супергероя у контексті масової та комікс-культури розглядає О. Гайдук [3]. Молода дослідниця переконана, що саме великі потрясіння породжують супергероїв, а українська комікс-культура продукує образи під впливом викликів перед українським соціумом (Революція Гідності, війна на Сході України). «Український супергерой, наслідуючи традиції світових класиків, має надлюдські можливості і особливі риси характеру – хоробрість, мужність, патріотизм. Він стає зразком для наслідування, прояву героїзму для звичайної людини. І саме через засоби масової комунікації, що пропагують образ супергероя, в Україні ведеться активна пропаганда національних цінностей» [3; 60]. Свої висновки О. Гайдук ґрунтує на аналізі наступних зразків масової та комікс-культури: серія фантастичних графічних романів у жанрі альтернативної історії «ВОЛЯ: The WILL» В. Бугайова; комікс «Легенда» О. Корешкова та комікс «Український супергерой» Л. Воронюк від видавництва «Букрек»; проект Мавка, створений у 2017 р. на образах зі слов'янської міфології та за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова Пісня»; анімаційний повнометражний фільм «Мавка. Лісова пісня» від студії Animagrad (Film.Ua Group); трилогія «Дагопак» про подвиги наших козаків; комікси на тему фентезі («Саркофаг», 2016 р.; «Серед овець», 2017 р.; «Мор», 2018 р.), патріотизму і любові до Батьківщини («Патріот. Атака клонів», 2017 р.).

Важливими є висновки авторки про певну спадковість рис характеру між, з одного боку, героями DC і Marvel, а з іншого – українськими супергероями. Це вірність й відданість Україні, готовність боротися з ворогом до смерті, наявність надлюдських можливостей: хтось має неймовірний розум і дар бачити майбутнє, інші – влучність і фізичну силу. Важливо надалі продовжувати переосмислювати літературних персонажів та історичні українські постаті, щоб позбавити їх упередженості і нашарування минулих поколінь. У наші дні досить популярними є такі герої світової комікс-культури як Халк, Люди Ікс, Месники тощо. У зв'язку з цим виникає риторичне запитання, чи зможуть з ними конкурувати бодай на українському ринку такі персонажі, як UKRMAN або Український Кіборг? Чому воно риторичне – тому, що, за словами В. Лубчак, сьогодні в Україні супер-геройські вчинки здійснюють звичайні люди [8].

У свої апробаціях «Аудіовізуальне конструювання героя в сучасних медіа» [4] та «Героїзація в контексті нових медіа: особливості медіаконструювання образів героїв-військових» [5] О. Голобородько зазначає, що однією з провідних тенденцій в українському медіапросторі довоєнних років є героїзація спортивних селебриті. Власне, засобами нових медіа здійснюється формування конструктивних спортсмен-селебриті та спортсмен-національний герой, що забезпечують основу для дискурсів і практик національної ідентичності. Автор підкреслює, що популяризації цих образів й конструкції сприяють демонстрації в медіапросторі безпосередніх професійних досягнень під час змагань, зокрема у форматі документальних фільмів, розважальних телепрограм та телешоу (спортсмени – гості, учасники або ведучі), рекламних відеороликів, музичних відеокліпів. Але паралельно з цим процеси національного будівництва в Україні у 2000–2024 рр., підкріплені намірами відновлення традиційних цінностей, супроводжуються відродженням й утвердженням візуальних образів козаків у медіакulturі як потужних символічних інструментів, що мають потенціал для зміцнення почуття національної приналежності та політичної мобілізації. О. Голобородько вважає, що складні, суперечливі та мінливі конотації образів козаків, вони сприяють, як уславленню їх як національних героїв, так і символічній інтеграції в національну ідеологічну структуру країни. А ось, якщо звернутися до українських історичних фільмів 2015–2024 рр., то можна помітити, що завдяки афективному художньо-естетичному аранжуванню формуються засади сприйняття національних героїв як афективних конструктивів, тоді зображення військовослужбовців й пов'язані з ними культурні інтерпретації у нових медіа підтримують концепцію ролі ЗСУ як героїв-воїнів.

Однією з останніх варто відзначити роботу авторки цієї наукової розвідки – «Образ героя в сучасному українському кінематографі: моральні та соціокультурні колізії творення» [16], – в якій здійснено спробу дослідити процес створення кіногероя, з позиції того, які методи, стратегії та техніки застосовані автори для надання глибини та реалізму образам, а також довести важливість аналізу героїв кіно в контексті війни. Переконана, що розуміння процесу створення героя в кіно є важливим і для аналізу сучасної культури та пошуку шляхів розв'язання конфліктів та побудови миру. З цією метою у роботі було використано метод інтерв'ю, а для концептуалізації матеріалу залучено оптику праць Карла Юнга і Джозефа Кемпбелла. У цій статті розкрито вплив авторських рішень на процес трансформації кіногероя, ідентифіковано основні етапи та методи створення образу героя, проаналізовано віддзеркалення моральних, соціокультурних та психологічних аспектів у створенні та трансформації образу кіногероя, з'ясовано, як конкретний вибір авторів кіно впливає на розвиток образу героя протягом кіномистецького твору, а також проаналізовано конкретні кіношедеври, що ілюструють трансформацію образу героя через шлях його створення.

Висновки. Звісно ж, це не повний перелік праць, присвячених візуалізації образу героя в сучасній українській культурі. Між тим, доводиться констатувати, що дослідження тривають і увагу вчених привертають різні аспекти зазначеної проблематики: методи та технології візуалізації героїчних образів; типології останніх; вплив історичних й соціокультурних факторів на візуальні практики, пов'язані з репрезентацією пантеону українських героїв; динаміка підходів до вибору, як українських героїв та їхніх типажів, так і до способів їхньої візуалізації. Аналіз робіт українських науковців впродовж останніх десяти років засвідчує зростання інтересу саме до проблеми візуальної репрезентації героїчного, що співпало з першими спробами концептуалізації процесів візуалізації в культурі незалежної України (Ю. Марційчук) та осмисленням візуального повороту в культурі й культурологічному дискурсі (О. Брюховецька). Інтерес до цієї теми вчених з різних галузей (культурологів, кінознавців, мистецтвознавців, істориків та ін.) свідчить про її міждисциплінарний статус, з позиції якого відкриваються *перспективи подальшого поглибленого вивчення цієї проблематики.*

Список використаної літератури

1. Воронік Д. С. Конструювання образу героя в українському кіно періоду незалежності. *Мистецтвознавчі зап.* 2018. Вип. 34. С. 71 – 78.
2. Газізова О. Героїзм як чинник формування історичної пам'яті: українознавчі практики. *Україна: Консолідація. Соборність. Звитяжність. Вчинковість* : матеріали круглих столів «Історія в нас і ми в історії»

психологія історичної пам'яті», 19 жовт. 2022 р.; 19 жовт. 2023 р. Київ : Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 2023. С. 44–48.

3. Гайдук О. М. Образ сучасного українського супергероя у засобах масової комунікації. *Культура і сучасність*. 2020. № 1. С. 57 – 61.

4. Голобородько О. О. Аудіовізуальне конструювання героя в сучасних медіа. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences* : Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»with Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference, Cambridge, March 29, 2024. Cambridge-Vinnitsia : P.C. Publishing House & UKRLOGOS Group LLC, 2024. С. 554 – 556.

5. Голобородько О. О. Героїзація в контексті нових медіа: особливості медіаконструювання образів героїв-військових. *Perspectives of contemporary science: theory and practice* : The 2nd International scientific and practical conference, April 1–3, 2024, Lviv, Ukraine. Lviv, 2024. P. 781 – 784.

6. Денисюк Ж. З. Репрезентація героїки в умовах інформаційного середовища та актуалізації етнокультурних цінностей. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 31 – 38.

7. Ліщинська О. І. Образ сучасного героя: репрезентації в царині українського актуального мистецтва. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2017. Вип. 20. С. 59 – 62.

8. Лубчак В. Хто вони – українські супергерої. З чим пов'язаний «бум» на вихід коміксів у нашій країні? *OPINION.UA*. 2018. №7. С. 94–101. URL: <https://opinionua.com/2018/05/07/xto-voniukraïnski-supergeroi-z-chim-povyazaniy-bum-na-vixidkomiksiv-u-nashij-kraïni/> (дата звернення: 10.12.2024)

9. Марційчук Ю. І. Процеси візуалізації в культурі: сучасний дослідницький контекст. *Культура України*. 2013. Вип. 41. С. 29–36.

10. Марційчук Ю. І. Процеси візуалізації в культурі незалежної України : автореф. дис. ... канд. культурології : 26.00.04 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2016. 18 с.

11. Павлова О. Ю. Візуальна культура як поле ліквідності модерну. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2015. Вип. 2. С. 15–19.

12. Павлова О. Ю. Візуальна культура та повсякденність доби Постмодерну. *Культура і сучасність*. 2015. № 2. С. 30–35.

13. Підкуймуха Л. М. Образ «друга»/ «ворога» в сучасній українській военній документалістиці. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen : die Ukraine aus globaler Sicht* : IX. internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik : München, 1.-4. November 2018 = Діалог мов – діалог культур. Україна і світ : IX Міжнародна наукова Інтернет-конференція з україністики / herausgegeben von Olena Novikova und Ulrich Schweier. Münster : Readbox Unipress ; München : Open Publishing LMU, 2019. S. 633 – 643.

14. Соломатова В. В. Парадигма візуального в сучасній культурі. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2020. 234 с.

15. Соколова Б. Ю. Героїзм у предметному колі філософсько-культурологічних концепцій. *Культура України*. 2009. Вип. 27. С. 94 –102.

16. Тимошенко А. Образ героя в сучасному українському кінематографі: моральні та соціокультурні колізії творення. *Українські культурологічні студії*. 2024. Т. 1. № 1. С. 13 – 21.

References

1. Voronyk D. S. Attempts to construct an image of the hero in the ukrainian cinema of the independence period. *Art Studies Notes*. 2018. Vol. 34. P. 71 – 78.

2. Gazizova O. Heroism as a factor in the formation of historical memory: Ukrainian studies practices. *Ukraine: Consolidation. Unity. Victory. Efficiency: materials of the round tables “History in us and we in history: psychology of historical memory”*, Oct. 19, 2022; Oct. 19, 2023. Kyiv: Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2023. P. 44 – 48.

3. Haiduk O. M. The image of a modern ukrainian superhero in mass media. *Culture and Modernity*. 2020. № 1. P. 57 – 61.

4. Holoborodko O. O. Audiovisual construction of a hero in modern media. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences* : Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»with Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference, Cambridge, March 29, 2024. Cambridge-Vinnitsia : P.C. Publishing House & UKRLOGOS Group LLC, 2024. С. 554 – 556.

5. Holoborodko O. O. Heroization in the context of new media: features of media construction of images of military heroes. *Perspectives of contemporary science: theory and practice* : The 2nd International scientific and practical conference, April 1–3, 2024, Lviv, Ukraine. Lviv, 2024. P. 781 – 784.

6. Denisyuk Zh. Z. Representation of the hero in the conditions of the informational environment and actualization of ethnocultural values. *Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts*. 2019. No 1. P. 31 – 38.

7. Lishchynska O. I. The image of a modern hero: representations in the field of Ukrainian contemporary art. *Current Problems of Philosophy and Sociology*. 2017. Vol. 20. P. 59 – 62.

8. Lubchak V. Who are they – Ukrainian superheroes? What is the reason for the “boom” in the release of comics in our country? *OPINION.UA*. 2018. №7. P. 94–101. URL: <https://opinionua.com/2018/05/07/xto-voniukraïnski-supergeroi-z-chim-povyazaniy-bum-na-vixidkomiksiv-u-nashij-kraïni/> (date of publication: 10.12.2024)

9. Martsyichuk Yu. I. Visualization processes in culture: a modern research context. *Culture of Ukraine*. 2013. Vol. 41. P. 29–36.

10. Martsyichuk Yu. I. Visualization processes in the culture of independent Ukraine: author's abstract. dissertation ... candidate of cultural studies: 26.00.04 / Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv, 2016. 18 p.

11. Pavlova O. Yu. Visual culture as a field of liquidity Modern. *International Bulletin: Culturology. Philology. Musicology*. 2015. Vol. 2. P. 15–19.
12. Pavlova O. Yu. Visual culture and everyday life of Postmodern. *Culture and modernity*. 2015. No. 2. P. 30–35.
13. Pidkuymukha L. M. The image of "friend"/"enemy" in modern Ukrainian military documentary. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen : die Ukraine aus globaler Sicht : IX. internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik* : München, 1.-4. November 2018 / herausgegeben von Olena Novikova und Ulrich Schweier. Münster : Readbox Unipress ; München : Open Publishing LMU, 2019. S. 633 – 643.
14. Solomatova V. V. The Paradigm of the Visual in Modern Culture. Kyiv: KNUKiM Center, 2020. 234 p.
15. Sokolova B. Yu. Heroism in the subject area of philosophical and cultural concepts. *Culture of Ukraine*. 2009. Vol. 27. P. 94–102.
16. Tymoshenko A. The Image of the Hero in Modern Ukrainian Cinema: Moral and Sociocultural Collisions of Creation. *Ukrainian Cultural Studies*. 2024. Vol. 1. No. 1. P. 13 – 21.

UDC 791-51:[070:316.7](477) «20»

VISUALIZATION OF THE HERO IMAGE IN MODERN UKRAINIAN CULTURE: THE STATE OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT OF THE PROBLEM

Tymoshenko Alyona – PhD student of the Department of Ethics, Aesthetics and Cultural Studies, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

The purpose of the article is the analysis of the state of scientific development of the problem of the visualization of the hero image in Ukrainian culture.

Methodology of the research is based on the applying a historiographical analysis that helps to understand the main ideas and content of the Ukrainian researchers' works who study this problematic.

Research results. The article underlines that despite the steady interest of Ukrainian authors in this issue over the past ten years, it still requires an in-depth and comprehensive analysis. It is proved that research is ongoing and the attention of scientists is drawn to various aspects of this issue: methods and technologies for visualizing heroic images; typologies of the latter; the influence of historical and socio-cultural factors on visual practices related to the representation of the pantheon of Ukrainian heroes; the dynamics of approaches to the choice of both Ukrainian heroes and their types, as well as to the ways of their visualization.

Scientific novelty. The article first examines the specifics of the Ukrainian-language scientific discourse that has formed around the problem of visualizing the image of the hero in contemporary Ukrainian culture. The analysis of the works of Ukrainian scholars over the past ten years shows a growing interest in the problem of visual representation of the heroic, which coincided with the first attempts to conceptualize the processes of visualization in the culture of independent Ukraine and the comprehension of the visual turn in culture and cultural discourse. The interest of researchers from various fields (cultural studies, film studies, art history, historians, etc.) in this topic demonstrates its interdisciplinary status, which opens up prospects for further in-depth study of this problematic.

Key words: modern Ukrainian culture; hero image; visualization; cultural discourse; national consciousness; cultural identity.

Надійшла до редакції 23.11.2024 р.

УДК: 316.7:004.738.5(477)

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОМОВНОГО КОНТЕНТУ НА КУЛЬТУРНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Софія Балацко – Керівник соціокультурних проєктів
ГО «Центр суспільного розвитку та ініціатив»
<https://orcid.org/0009-0002-9541-2974>
DOI

Sofika.becker13.09@gmail.com

Дмитро Сverdлюк – Голова Правління ГО
«Центр суспільного розвитку та ініціатив», Київ
<https://orcid.org/0009-0000-8477-0472>
dsverdliuk.official@gmail.com

Розглядається вплив російськомовного контенту на формування культурних орієнтирів української молоді юнацького віку в умовах інформаційної війни та глобалізації. Особливу увагу приділено аналізу змін у споживчих звичках молоді після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну. Показано, як російський медіаконтент впливає на сприйняття культурних цінностей, національну ідентичність та соціальні установки юнаків, які є найбільш активною групою користувачів цифрових медіа. *Методологія дослідження* базується на соціологічному опитуванні, контент-аналізі та кореляційному аналізі даних. Зібрані дані свідчать про значне зниження популярності російського контенту серед молоді, що обумовлено патріотичними настроями, зростанням довіри до українських джерел інформації